

BUĞDAY

Temmuz 2020

Dünya Buğday Verileri (bin ton)

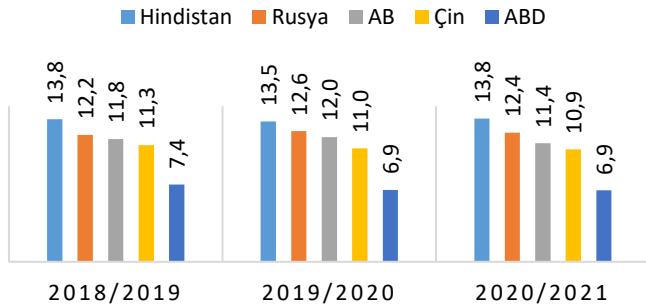
	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20 ¹	2020/21 ²	Değişim (%) ³
Alan (bin ha)	222.424	218.656	215.453	216.659	220.964	2,0
Verim (ton/ha)	3,40	3,49	3,39	3,53	3,50	-0,8
Üretim	756.313	763.049	730.836	764.405	773.434	1,2
Tüketim	734.497	740.594	732.236	744.205	747.765	0,5
Yılsonu Stokları	262.986	284.099	279.836	295.840	316.089	6,8
İthalat	179.670	181.13	170.695	181.626	183.426	1,0
İhracat	183.494	182.472	173.558	185.822	188.846	1,6
İhracat fiyatı (\$/ton) ⁴	194	227	234	221	216	-2,3

Kaynak: USDA (02.07.2020), ^{1/} Tahmin, ^{2/} Projeksiyon, ^{3/} Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir. ^{4/} FAO HRW (Hard Red Winter) ortalama ihrac fiyatlarıdır.

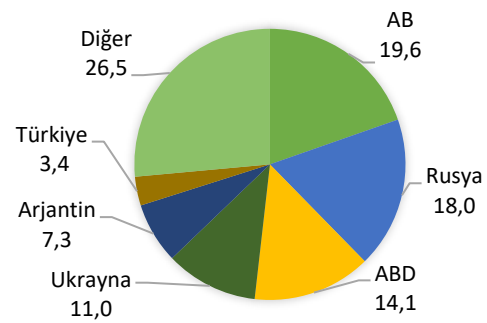
USDA'nın 2020/21 üretim sezonu Haziran ayı projeksiyonlarına göre 2,7 milyar ton olan dünya toplam tahıl üretiminin %28'ini buğday üretimi oluştururken 451 milyon ton olan dünya toplam tahıl ihracatının %42'sini buğday ihracatı oluşturmaktadır. 2020/21 itibarıyla dünya buğday ekim alanının yaklaşık %55'ini Hindistan, AB, Rusya, Çin ve ABD oluştururken, bu ülkeler dünya buğday üretiminin yaklaşık %65,4'ünü oluşturmaktadır. 2019/20 üretim sezonunda 217 milyon ha olan dünya buğday ekim alanının 2020/21 üretim sezonunda %2,0 artarak 221

milyon hektara yükseleceği öngörülmektedir. Bir önceki sezona göre dünya buğday ekim alanındaki artış öngörüsüne bağlı olarak 2019/20 üretim sezonunda 764 milyon ton olan dünya buğday üretiminin 2020/21 üretim sezonunda %1,2 artarak 773 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Dünya buğday üretimindeki artış öngörüsüyle paralel olarak 2020/21 üretim sezonunda dünya buğday bitiş stoklarının önceki yıla göre %6,8 artarak 316 milyon tona yükseleceği öngörülmektedir (1).

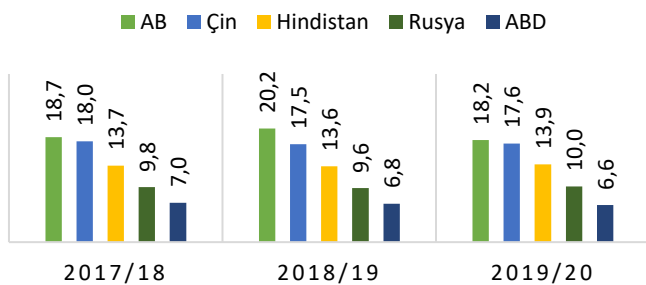
Buğday ekim alanında önemli ülkeler (%)

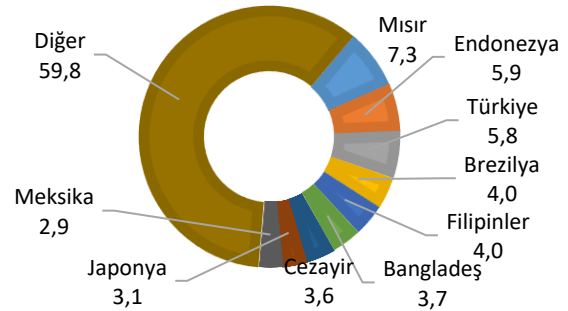
Ülkelere göre dünya buğday ihracatı (2019/20)

Buğday üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya buğday ithalatı (2019/20)

Dünya buğday ihracatında önemli üretici ülkeler olan AB, Rusya, ABD ve Ukrayna ilk sıralarda yer alırken Arjantin ve Türkiye de önemli buğday ihracatı yapan ülkeler arasındadır. Türkiye USDA'nın verilerine göre, 2019/20 üretim sezonunda 6,8 milyon tonluk buğday ihracatı ile dünya sıralamasında 8. sırada yer almaktadır. 2020/21 üretim sezonunda dünya buğday ihracatının temel ihracatçı ülkelerdeki yükselişe bağlı olarak %1,6 artarak 189 milyon ton olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. 2019/20

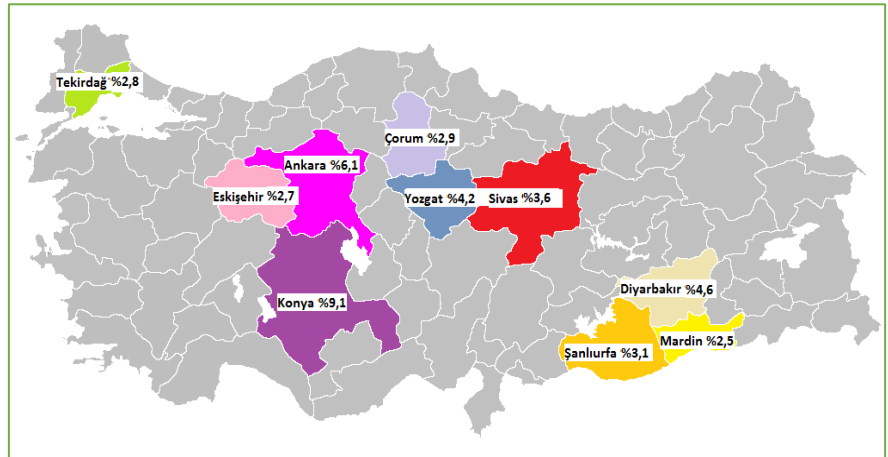
üretim sezonunda 182 milyon ton olan dünya buğday ithalatının ise 2020/21 üretim sezonunda %1 artarak 183 milyon tona yükseleceği öngörülmektedir. Dünya buğday ihraç fiyatları (HRW) 2018/19 üretim sezonundan sonraki dönemde dünya buğday üretimindeki artışa bağlı olarak düşme eğilimindedir. 2019/20 üretim sezonunda 221 \$/ton olan buğday ihraç fiyatı 2020/21 üretim sezonunda %2,3 azalarak 216 \$/ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Buğday Verileri (bin ton)

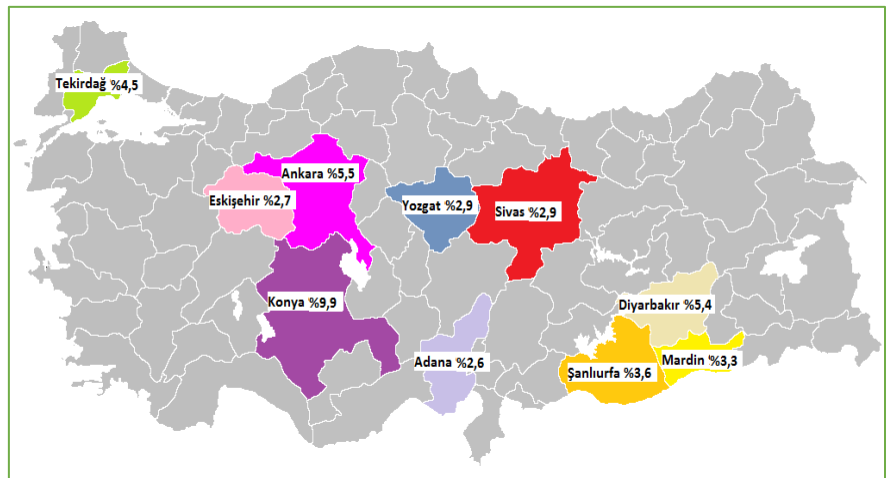
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim ¹ (%)
Alan (1000 da)	79.192	78.669	76.719	76.689	72.993	-1,1
Verim (kg/da)	240	281	266	274	271	-7,0
Üretim	19.000	22.600	20.600	21.500	20.000	3,4
Tüketim	20.122	18.795	18.756	18.187	18.805	-47,9
Yılsonu Stokları ²	-85	3.978	1.164	2.173	1.132	5,9
İthalat	4.586	4.110	4.586	6.110	6.468	5,1
İhracat	4.358	5.918	7.464	7.490	7.873	-1,1

Kaynak: TÜİK (09.07.2020), ¹/ Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir, ²/TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamasıdır.

Buğday ekim alanları; Türkiye buğday ekim alanı 2019/20 üretim sezonu itibarıyla dünya buğday ekim alanının %3,1'ini oluşturmaktadır (2). Bu alan aynı zamanda Türkiye'de toplam ekilen tarım alanın %44'ünü teşkil etmektedir. 2019/20 üretim sezonu itibarıyla Türkiye buğday ekim alanı 68,5 milyon da olup bu alanın %42'sini oluşturan ilk 10 il sırasıyla; Konya, Ankara, Diyarbakır, Yozgat, Urfa, Sivas, Çorum, Tekirdağ, Mardin ve Eskişehir'dir.

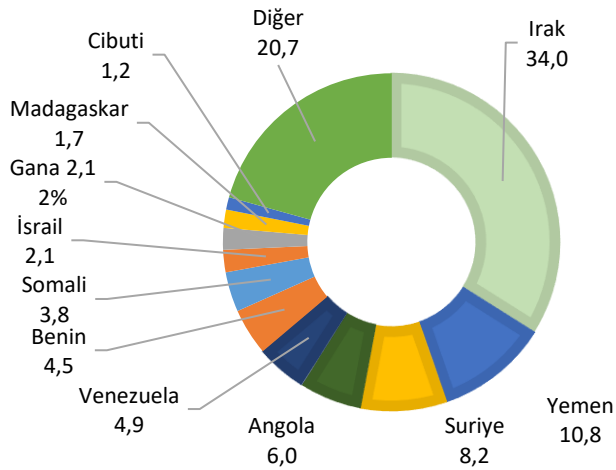

Buğday üretimi; 2019/20 üretim sezonunda bir önceki sezona göre ekim alanında %6,2 azalış verimde ise %1,8'lik artış yaşanmıştır. Ekim alanındaki azalışa bağlı olarak buğday üretimi 2019/20 üretim sezonunda %5 azalarak 19 milyon ton olmuştur. İklim koşullarının 2019/20 üretim sezonuna göre daha elverişli geçmesi ve verimde yaşanan artış ile birlikte 2020/21 üretim sezonunda buğday üretiminin TÜİK tahminlerine göre 20,5 milyon tona yükselmesi beklenmektedir.

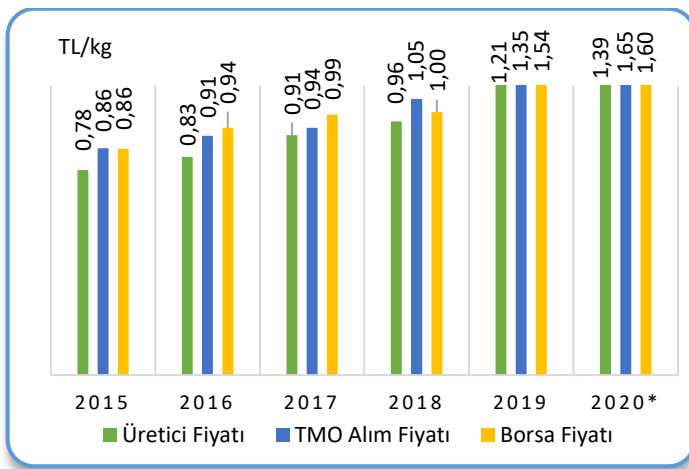
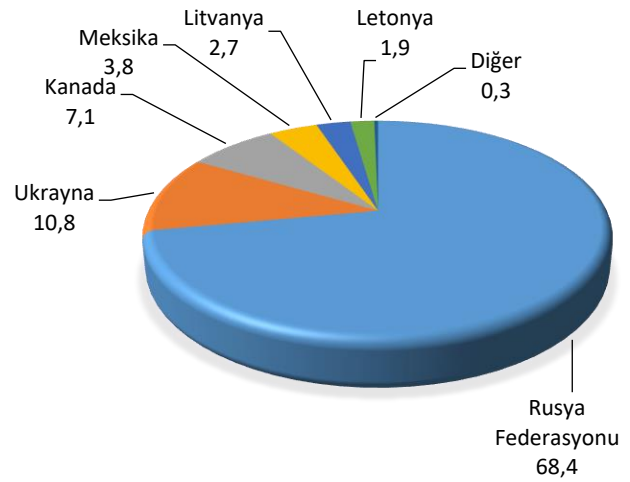

Türkiye'de Buğday Kullanımı ve Dış Ticareti: Türkiye'de buğday yurt içi kullanımı yaklaşık 18 milyon ton olup bunun %79'u gıda sektöründe, %13'ü yem sanayisinde, %8'i ise tohumluk olarak tüketilmektedir. TÜİK verilerine göre yeterlilik derecesi yıllara göre değişmekle birlikte 2018/19 üretim sezonunda %100 seviyesindedir. Türkiye'nin buğday ve buğday ürünlerinde ihracat yaptığı ülkelerin başında Irak, Yemen ve Suriye gelirken en fazla buğday ithalatı yaptığı ülke Rusya'dır. Toplam buğday arzı içerisinde ithalatın payı %25'dir.

Türkiye'nin buğday ihracatı yaptığı ülkeler (2019, %)

Türkiye'nin buğday ithalatı yaptığı ülkeler (2019, %)

* 2020 yılı üretici ve borsa fiyatları ilk altı aylık ortalama fiyatlardır.

2020 Haziran ayında buğday üretici fiyatının bir önceki aya göre %30 arttığı, bir önceki yılın aynı ayına göre %17,6 artarak 1,47 TL/kg'a yükseldiği görülmektedir.

Buğday TMO alım fiyatı (AKS Buğday) 2019 yılında 1,35 TL/kg iken 2020 yılında %22,2 artarak 1,65 TL/kg'a yükselmiştir (3).

2020 Haziran ayında buğday borsa fiyatının bir önceki aya göre değişmediği, bir önceki yılın aynı ayına göre %26 artarak 1,66 TL/kg'a yükseldiği görülmektedir.

Türkiye'de Buğday Destekleme Politikaları: Yıllar itibariyle buğdaya verilen desteklere bakıldığında 2018 yılına kadar çok fazla bir değişim olmadığı görülmektedir. Ancak 2019 yılında mazot desteği 15 TL/da'dan 19 TL/da'a, gübre desteği 4 TL/da'dan 8 TL/da'a ve fark ödemesi desteği 5 Kr/kg'dan 10 Kr/kg'a yükseltilmiştir. 2014 yılında buğdayın bir kilogramına verilen toplam destek miktarı 0,12 TL iken 2019 yılında 0,23 TL'ye yükselmiştir. 2016 yılına kadar ayrı kalemlerde verilen gübre ve mazot destekleri 2016 yılında tek bir kaleme ve bir önceki yıl ile aynı miktarda verilmiştir. 2017 yılından itibaren ise gübre ve mazot desteklemeleri yine önceki yıllar olduğu gibi ayrı kalemlerde verilmeye devam etmektedir.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2014	0,05	0,010	0,03	0,03	0,02	0,12
2015	0,05	0,009	0,03	0,02	0,02	0,14
2016	0,05	0,000	0,03	0,04		0,13
2017	0,05	0,003	0,03	0,01	0,05	0,15
2018	0,05	0,003	0,03	0,01	0,06	0,15
2019	0,10	0,003	0,03	0,03	0,07	0,23

Kaynak: TEPGE, TOB Verileri

	2015	2016	2017	2018	2019
Buğday Fiyatı (TL/kg)	0,78	0,83	0,91	0,96	1,21
Buğday Fiyatı + Destek (TL/kg)	0,92	0,96	1,03	1,11	1,36
Gübre Fiyatı (TL/kg) ¹	1,82	1,47	1,54	2,38	2,80
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	1,42	1,50	1,68	1,69	1,90
1 kg buğday ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Buğday/Gübre	0,43	0,56	0,59	0,40	0,43
Buğday + Destek/Gübre	0,50	0,65	0,67	0,46	0,49
Buğday/Mazot	0,20	0,22	0,19	0,17	0,19
Buğday + Destek/Mazot	0,24	0,25	0,22	0,19	0,21
Buğday/Tohum	0,55	0,55	0,54	0,57	0,64
Buğday + Destek/Tohum	0,64	0,64	0,62	0,65	0,72

Kaynak: TEPGE, BÜGEM, TÜİK

¹/ Gübre fiyatlarında DAP gübresi fiyatı dikkate alınmıştır.

Buğday Girdi Pariteleri

2015 yılında 1 kg buğday ile alınabilecek gübre miktarı 0,43 kg iken 2019 yılında bu miktar yine 0,43 kg'dır.

2019 yılında 1kg buğday ile alınabilecek mazot miktarı 2015 yılına göre %5 azalmıştır.

2019 yılında 1 kg buğday ile alınabilecek tohum miktarı 2015 yılına göre %16 azalmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Buğday gerek dünyadaki diğer ülkelerde gerekse Türkiye'de insan beslenmesindeki en temel besinlerin (unlu mamuller, makarna, irmik, bisküvi, bulgur) hammaddesi olması itibarıyla diğer tarımsal ürünlere göre daha fazla önem arz etmektedir. Bu nedenle Dünya'da covid-19 salgını sebebiyle makarna türü dayanıklı kuru gıda ürünlerine talebin artması buğdaya olan talebi de artırmıştır. Türkiye'de ilk vakanın açıklandığı 11 Mart 2020 tarihinden itibaren makarna satışları önceki dönemlere göre %300 artmıştır. Dünya'nın ikinci büyük makarna ihracatçısı olan Türkiye iç talebi karşılamak amacıyla salgın döneminde makarna ihracatını durdurmuştur. Dünya'da bir taraftan buğdaya olan talebin artması fiyatları da artırırken, diğer taraftan ülkeler dış ticaretlerine sınırlamalar getirerek stok yapmaya başlamıştır. Türkiye'de toplam tarım alanı içerisinde %41'lik payı tahıl ekili alan oluştururken toplam tahıl ekili alan içerisinde %44'lük payı buğday oluşturmaktadır (2). 2020 USDA verilerine göre dünya buğday ihracatında 8. sırada yer alan Türkiye'de buğday kendi kendine yeterlilik derecesi yıllar itibarıyla %95-100 arasında seyretmektedir.

Ancak bazı yıllar iklim koşullarının elverişli olmamasından dolayı buğdaya olan talep karşılanamamakta ve ithalat yapılmaktadır. Yıllar itibarıyla buğday ithalatındaki artışın temel sebebi iç tüketimi karşılamak değil buğdaya dayalı mamul madde ihracatının giderek artmasıdır. Türkiye'deki buğday üretiminin verimdeki artışa bağlı olarak artması önemli bir gelişmedir. Verim artışında ise en temel etken sertifikalı tohum kullanımının giderek yaygınlaşmasıdır. Son yıllardaki tohum üretim miktarlarına bakıldığında 2016 yılında 485 bin ton olan sertifikalı tohum üretimi 2017 yılında %4,7 artarak 508 bin tona yükseldiği, 2018 yılında ise %18,9 azalarak 427 bin tona gerilediği, 2019 yılında ise %13,4 artarak 484 bin tona yükseldiği görülmektedir (6).

Kaynaklar

- 1/ USDA, 2020. <https://apps.fas.usda.gov/psdonline>
- 2/ TÜİK, 2020. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001
- 3/ TMO, 2020. <http://www.tmo.gov.tr/Main.aspx?ID=29233>
- 4/ TOBB, 2020. https://borsa.tobb.org.tr/fiyat_urun_2.php?ana_kod=1
- 5/ Anonim, 2020. <https://www.tarim.gov.tr>
- 6/ BÜGEM, 2020. www.tarim.gov.tr/sgb/Belgeler/SagMenuVeriler/BUGEM.pdf

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Dr. Kübra POLAT, kubra.tasdemir@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/1121